

Seminarium na temat zapewnienia prawa do pozostania młodym rolnikom i młodzieży na obszarach wiejskich

Zarys zagadnienia

11 marca 2026 r.

[tłumaczenie własne Zespół KSOW+]

Funded by
the European Union

Spis treści

1.Wprowadzenie	2
2.Dostęp do gruntów i dostęp do kredytów	3
3.Międzypokoleniowe przekazywanie gospodarstw.....	5
4.Rozwijanie umiejętności i zdolności innowacyjnych.....	7
5.Uczynienie życia na wsi realną opcją	9
6.Młodzież jako współtwórcy polityki.....	10

1.Wprowadzenie

„Prawo do pozostania” odnosi się do możliwości pozostania, powrotu lub osiedlenia się na obszarach wiejskich z własnego wyboru, przy jednoczesnym dostępie do godziwych możliwości zatrudnienia, edukacji, usług, warunków mieszkaniowych i życia społecznego. Opiera się ono na założeniu, że obszary wiejskie powinny oferować młodym ludziom realne możliwości budowania satysfakcjonującego życia, dzięki czemu mobilność (migracja odpływowa) staje się kwestią wyboru, a nie koniecznością¹.

Ta kwestia ma szczególne znaczenie w kontekście poważnego spadku liczby ludności dotykającego regiony wiejskie w całej UE². W latach 2015–2022 ponad 90% regionów o charakterze głównie wiejskim odnotowało ujemny przyrost naturalny, a około jedna trzecia odnotowała również ujemne saldo migracji. Więcej osób opuszczało te regiony niż się w nich osiedlało.

Prawo do pozostania jest ściśle związane z wyzwaniem odnowy pokoleniowej, szczególnie w rolnictwie. Sektor ten charakteryzuje się wyraźną tendencją starzenia się. W 2020 r. średni wiek rolników osiągnął 57 lat. Osoby poniżej 40. roku życia stanowiły mniej niż 12% osób prowadzących gospodarstwa rolne, podczas gdy udział osób powyżej 65. roku życia sięgał 33%³. Zmiany te rodzą ryzyko przerwania ciągłości działalności rolniczej, żywotności społeczności wiejskich oraz długoterminowemu bezpieczeństwu żywnościowemu, zwłaszcza w regionach już dotkniętych wyludnieniem.

Kwestie związane z nierównością płci pozostają ściśle powiązane z wyzwaniami dotyczącymi odnowy pokoleniowej. Kobiety pozostają niedostatecznie reprezentowane w zarządzaniu gospodarstwami rolnymi, szczególnie w młodszych grupach wiekowych, co odzwierciedla utrzymujące się bariery związane z dostępem do gruntów, tradycjami rodzinnymi i społecznym postrzeganiem rolnictwa. Ogólnie rzecz biorąc, kobiety zarządzają jedynie 32% gospodarstw rolnych w UE, a kobiety poniżej 40. roku życia stanowią zaledwie 2,5% całej populacji rolniczej, co podkreśla utrzymującą się nierówność płci w odnowie sektora rolnego⁴.

Uznając te wyzwania, odnowa pokoleniowa stała się priorytetem politycznym Komisji Europejskiej. [Strategia na rzecz odnowy pokoleniowej w rolnictwie](#), opublikowana 21 października 2025 r., ma na celu przyciągnięcie młodych i nowych rolników poprzez zajęcie się kluczowymi barierami strukturalnymi, takimi jak dostęp do gruntów i finansowania, transfer umiejętności i wiedzy, systemy emerytalne oraz atrakcyjność życia na wsi. Głównym instrumentem strategii jest **pakiet startowy dla młodych rolników** – kompleksowy zestaw łączący pomoc na rozpoczęcie działalności, wsparcie inwestycyjne, instrumenty finansowe i usługi doradcze, mający na celu ułatwienie wejścia na rynek rolny i założenie gospodarstw.

W strategii wzywa się **państwa członkowskie do opracowania krajowych strategii odnowy pokoleniowej**, które do 2028 r. mają zostać włączone do krajowych i regionalnych planów partnerstwa (NRPP), oraz wyznacza ambitny cel podwojenia udziału młodych i nowych rolników w UE, osiągając 24% do 2040 r. Aby osiągnąć ten cel, Komisja zachęca państwa członkowskie do inwestowania co najmniej 6% wydatków rolnych w odnowę pokoleniową.

¹ Raport analityczny „[Prawo do pozostania, prawo do przemieszczania się: poglądy młodzi na temat przyszłości imigracji i mobilności na obszarach wiejskich](#)”, EURYO, 2025

² [Statystyki rolnicze dotyczące gospodarstw rodzinnych w UE](#), Eurostat 2025

³ [Strategia na rzecz odnowy pokoleniowej w rolnictwie](#), Komisja Europejska, 2025

⁴ Notatka analityczna KE nr 10: [Młodzi rolnicy w rolnictwie UE](#), 2025

Niniejszy dokument informacyjny zawiera przegląd tematów, które zostaną poruszone podczas [seminarium sieci WPR UE pt. „Zapewnienie prawa do pozostania młodym rolnikom i młodzieży wiejskiej” \(11 marca 2026 r. w Brukseli\)](#). Celem seminarium będzie zaangażowanie zainteresowanych stron WPR w dyskusję na konkretne tematy poruszane w strategii UE na rzecz odnowy pokoleniowej, ułatwienie refleksji oraz wymiana poglądów na temat tego, jak przełożyć te tematy na konkretne działania krajowe, które należy uwzględnić w strategiach odnowy pokoleniowej państw członkowskich.

Niniejszy dokument służy jako punkt odniesienia dla dyskusji. Zawiera on przegląd niektórych kluczowych tematów związanych z prawem do pozostania: dostęp do gruntów, sukcesja międzypokoleniowa, budowanie umiejętności i zdolności innowacyjnych, uczynienie życia na wsi realną opcją oraz młodzież jako współtwórcy polityki. Dokument podkreśla, w jaki sposób strategia UE planuje zająć się każdą z tych kwestii i zawiera linki do odpowiednich zasobów opracowanych przez Europejską Sieć WPR, które służą jako kolejne przydatne źródło informacji.

2. Dostęp do gruntów i dostęp do kredytów

Strategia UE wskazuje dostęp do gruntów jako główną przeszkodę w odnowie pokoleniowej, wymagającą reform strukturalnych wykraczających poza samo wsparcie rolnicze.

Presja rynkowa

Problem dostępu do gruntów pogłębił się z powodu rosnących cen gruntów, malejącej dostępności gruntów oraz przyspieszającej koncentracji strukturalnej (przejmowania gruntów przez większe gospodarstwa od mniejszych podmiotów). Młodzi nowi rolnicy, którzy nie odziedziczyli gruntów, znajdują się w szczególnie niekorzystnej sytuacji, ponieważ dostęp do gruntów – czy to poprzez ich zakup, czy dzierżawę – staje się coraz trudniejszy, a dzierżawa – dominująca w wielu państwach członkowskich – opiera się zazwyczaj na umowach krótkoterminowych lub niepewnych, co zniechęca do długoterminowych inwestycji i zakładania gospodarstw.

Ponadto spekulacje gruntami i brak przejrzystości rynków gruntów ograniczają możliwości wejścia na rynek i spowalniają odnowę pokoleniową⁵.

Dynamika użytkowania gruntów

Szersza dynamika użytkowania gruntów nadal zmniejsza pulę gruntów dostępnych dla rolnictwa. Urbanizacja pozostaje głównym czynnikiem przekształcania gruntów rolnych w prawie połowie regionów UE, gdzie powierzchnia gruntów uprawnych i użytków zielonych nadal maleje pod wpływem rozszerzających się obszarów zabudowy (pomimo stabilnej produkcji rolnej).

W miarę nasilania się konkurencji ze strony zastosowań pozarolniczych, niedobór gruntów prowadzi do wzrostu cen i ograniczenia dostępu, co dodatkowo ogranicza możliwości młodych i nowych rolników⁶.

Grupa tematyczna ds. [pokolenia Z: Liderzy odnowy pokoleniowej w rolnictwie](#) zaleciła poprawę dostępu do gruntów i zmniejszenie barier wejścia dla młodych rolników poprzez: zwiększenie przejrzystości i mobilności gruntów; dostosowanie kryteriów kwalifikowalności w ramach PS WPR oraz instrumentów finansowych w celu wsparcia osób niebędących właścicielami; a także promowanie scalania gruntów, długoterminowego dzierżawienia i alternatywnych modeli dostępu do gruntów.

⁵ [Badanie dotyczące konkurencji o grunty i zrównoważonego rolnictwa](#), Komisja Europejska, 2025

⁶ Briefing tematyczny [„Wykorzystanie gruntów i zajmowanie gruntów”](#), Europejska Agencja Środowiska, 2025

Strategia UE na rzecz odnowy pokoleniowej i dostępu do gruntów

Do **inicjatyw przewodnich** należą: utworzenie **Europejskiego Obserwatorium Gruntów** w celu zwiększenia przejrzystości, monitorowania rynków gruntów, wspierania sukcesji gospodarstw rolnych i zapobiegania spekulacjom gruntów, a także krajowe polityki gruntowe mające na celu usunięcie barier w dostępie, zapobieganie spekulacyjnym nabyciom oraz dostosowanie do celów UE w zakresie odnowy pokoleniowej, które mają zostać uwzględnione w ramach europejskiego semestru.

Działania dobrowolne na poziomie państw członkowskich obejmują działania mające na celu poprawę dostępu do gruntów dla młodych rolników i nowych podmiotów wchodzących na rynek, w tym **usługi w zakresie mobilności gruntów, alternatywne modele własności i przenoszenia działalności** oraz **publiczne zasoby gruntów**. Działania te mają na celu promowanie stabilności dzierżawy, ułatwianie stopniowego lub zbiorowego przenoszenia własności, zmniejszenie kosztów transakcji dotyczących gruntów dla małych gospodarstw rolnych oraz eliminowanie barier finansowych i administracyjnych utrudniających rentowność gospodarstw.

W ramach innych polityk UE strategia UE przewiduje oceny rynku gruntów pod kątem odnowy pokoleniowej, w tym badania dotyczące mechanizmów finansowania gruntów rolnych oraz zmian cen gruntów w odniesieniu do czynników społeczno-środowiskowych. Powinno to pozwolić na lepsze zrozumienie barier związanych z gruntami, utrudniających rozpoczęcie działalności rolniczej.

Oprócz dostępu do gruntów, w [konsultacjach z zainteresowanymi stronami](#) jako jedną z głównych barier odnowy pokoleniowej wskazano również dostęp do finansowania i kredytów.

Finansowanie nabycia gruntów

Dostęp do finansowania pozostaje poważną przeszkodą dla młodych rolników. Rozpoczęcie działalności lub przejęcie gospodarstwa wiąże się ze znacznymi kosztami początkowymi, a wielu młodych rolników ma trudności z uzyskaniem dostosowanych do ich potrzeb produktów finansowych – zwłaszcza długoterminowych kredytów na okres powyżej 12 lat – z powodu niewystarczających zabezpieczeń lub ograniczonej historii kredytowej. W UE-27 młodzi rolnicy borykali się z luką finansową w wysokości 14,1 mld euro, co stanowiło 22 % całkowitego deficytu w tym sektorze. Deficyt ten wzrósł o 11 % w latach 2017-2022, co pokazuje, że młodzi rolnicy mają większe niż kiedykolwiek trudności z uzyskaniem kredytu niezbędnego do rozpoczęcia działalności i zapewnienia długoterminowej rentowności.

Inwestycje w innowacje i nowoczesne technologie

Osoby, którym udaje się pozyskać finansowanie, często borykają się z wysokimi stopami procentowymi i znacznym zadłużeniem, co utrudnia im inwestowanie w innowacje rolnicze. W 2023 r. młodzi rolnicy odnotowali wskaźnik zadłużenia do posiadanych aktywów przekraczający 20%, w porównaniu z 8% wśród rolników w wieku powyżej 65 lat. To większe obciążenie finansowe utrudnia młodszy rolnikom wzmacnianie ich działalności i inwestowanie w długoterminowe ulepszenia, takie jak zdrowie gleby, praktyki agroekologiczne, sekwestracja dwutlenku węgla czy nowe maszyny, które sprawiają, że praca rolników jest bardziej ergonomiczna i wydajna.

Strategia UE na rzecz odnowy pokoleniowej i dostępu do kredytów

Przewodnie inicjatywy zaproponowane w ramach nowej WPR obejmują zwiększenie stawki wsparcia inwestycyjnego do 85% oraz możliwość ustanowienia przez państwa członkowskie minimalnych poziomów wydatków lub wyższych stawek współfinansowania UE dla młodych rolników. Wniosek dotyczący przyszłej WPR przewiduje również potrojenie maksymalnego poziomu wsparcia w ramach WPR (ekwiwalent dotacji brutto) na rozpoczęcie działalności przez młodych rolników, gdy wsparcie jest udzielane za pośrednictwem instrumentów finansowych (od 100 000 do 300 000 euro), co umożliwi znacznie wyższy wolumen kredytu na projekt i/lub znaczne obniżenie odsetek.

Dobrowolne działania na poziomie państw członkowskich obejmują poprawę dostępu do kredytów za pośrednictwem banków rozwoju poprzez opracowanie programów poprawiających dostęp rolników do kredytów.

W ramach innych polityk UE, strategia UE proponuje przeznaczenie środków kredytowych Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) na rolnictwo i biogospodarkę, w tym na finansowanie skierowane do młodych rolników. Proponuje się również ułatwienie dostępu do finansowania poprzez produkty gwarancyjne i kapitałowe opracowane we współpracy z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym (EFI), EBI lub innymi partnerami realizującymi projekt, co umożliwi nabywanie gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie innowacyjnych technologii.

3. Międzypokoleniowe przekazywanie gospodarstw

Sukcesja międzypokoleniowa, rozumiana jako przeniesienie własności i kontroli zarządczej nad aktywami gospodarstwa rolnego z jednego pokolenia na kolejne, **jest podstawowym mechanizmem odnowy pokoleniowej w europejskim rolnictwie**. Skuteczna sukcesja ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia ciągłości działalności rolniczej, zachowania zgromadzonej wiedzy specyficznej dla gospodarstwa oraz długoterminowej rentowności obszarów wiejskich.

Powolne przekazywanie własności gospodarstw

W wielu państwach członkowskich starsi rolnicy zachowują własność i kontrolę operacyjną nad swoimi gospodarstwami znacznie dłużej niż do osiągnięcia wieku emerytalnego. Tendencja ta wynika często z obaw dotyczących adekwatności emerytury, bezpieczeństwa finansowego i niepewności co do perspektyw dochodów po przekazaniu gospodarstwa, a także z silnego emocjonalnego przywiązania do gospodarstwa. Ponadto brak wyznaczonego następcy – zarówno w rodzinie, jak i poza nią – często skutkuje opóźnieniem lub niepełnym przeprowadzeniem procesu przekazania.

Ramy regulacyjne i instytucjonalne

W niektórych państwach członkowskich systemy dziedziczenia i opodatkowania, zasady własności gruntów oraz skomplikowane procedury administracyjne mogą nieumyślnie zniechęcać do terminowego przekazywania gospodarstw.

W przypadku gdy dochodzi do przekazania międzypokoleniowego, często wiąże się to z dużymi obciążeniami finansowymi i administracyjnymi. Następcy często muszą wypłacić odszkodowania współspadkobiercom, przejąć istniejące zobowiązania lub sfinansować inwestycje w momencie przekazania, mając jednocześnie ograniczony dostęp do kredytów

i borykając się z wysokim zapotrzebowaniem na kapitał⁷. Ograniczenia te pogłębia nieprzewidywalność dochodów oraz rosnące wartości gruntów i aktywów.

Grupa tematyczna ds. [pokolenia Z: Liderzy odnowy pokoleniowej w rolnictwie](#) uznała, że opóźniona sukcesja międzypokoleniowa pozostaje kluczową przeszkodą strukturalną dla odnowy pokoleniowej. Członkowie podkreślili potrzebę wprowadzenia ukierunkowanych środków ułatwiających przekazywanie gospodarstw rolnych, w szczególności poprzez ulepszone usługi w zakresie mobilności gruntów, dostosowane wsparcie finansowe oraz narzędzia doradcze wspierające planowane i stopniowe przekazywanie gospodarstw między pokoleniami.

Strategia UE na rzecz odnowy pokoleniowej i międzypokoleniowej sukcesji gospodarstw rolnych

Inicjatywy przewodnie przewidziane w strategii obejmują:

- Powiązanie płatności bezpośrednich z wiekiem emerytalnym rolników w ramach WPR po 2027 r. w celu zachęcenia do sukcesji.
- Włączenie europejskiego semestru do odpowiednich aspektów dotyczących odnowy pokoleniowej w zakresie sukcesji, a także uwzględnienie reform dotyczących emerytur, przejścia na emeryturę i przekazywania gospodarstw rolnych w krajowych ramach polityki ułatwi terminową sukcesję, mobilność gruntów i zabezpieczenie dochodów rolników przechodzących na emeryturę.

Działania dobrowolne na poziomie państw członkowskich obejmują:

- Zapewnienie odpowiedniego zabezpieczenia emerytalnego dla starszych rolników i pracowników rolnych
- Dostosowanie podatków, dziedziczenia i przenoszenia własności gruntów w celu ułatwienia międzypokoleniowego przekazywania gospodarstw
- Wzmocnienie integracyjnego systemu zabezpieczenia społecznego i dostępu do przystępnych cenowo usług społecznych, w szczególności w celu wyeliminowania różnic między płciami i wsparcia grup znajdujących się w trudnej sytuacji.

Działania dobrowolne dla zainteresowanych stron obejmują wspólną pracę organizacji rolniczych, służb doradczych i krajowych sieci obszarów wiejskich w celu wspierania współpracy międzypokoleniowej oraz zapewnienia szkoleń dotyczących sukcesji i przekazywania gospodarstw rolnych.

Działania proponowane w ramach innych polityk UE obejmują:

- Poprawę wiedzy na temat podatków i sukcesji w gospodarstwach rolnych poprzez analizę systemów podatków od spadków i darowizn, w oparciu o dane z Europejskiego Obserwatorium Gruntów.

Promowanie wymiany doświadczeń z państwami członkowskimi w zakresie powiązania płatności bezpośrednich z wiekiem emerytalnym oraz poprawę dostępu rolników do zabezpieczenia społecznego w celu wsparcia płynniejszej odnowy pokoleniowej.

⁷ Raport: [Badanie dotyczące potrzeb finansowych i dostępu do finansowania przedsiębiorstw rolniczych w UE](#), Fi-compass, 2023

4. Rozwijanie umiejętności i zdolności innowacyjnych

Wzmocnienie umiejętności i zdolności do innowacji ma zasadnicze znaczenie dla poprawy odporności, zrównoważonego rozwoju i ogólnej atrakcyjności rolnictwa UE.

Dostosowanie się do zmian

Szybkie zmiany technologiczne, ewoluujące oczekiwania konsumentów oraz rosnące wymagania społeczne związane ze zrównoważonym rozwojem, dobrostanem zwierząt i możliwością identyfikowania pochodzenia żywności wymagają ciągłego podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania rolników.

Narzędzia cyfrowe, inteligentne rolnictwo i rolnictwo precyzyjne mogą zmniejszyć nakład pracy fizycznej, poprawić efektywność wykorzystania zasobów i rentowność oraz przyczynić się do lepszych warunków pracy i równowagi między życiem zawodowym a prywatnym⁸.

Znaczenie umiejętności

Najnowsze dane zebrane na poziomie gospodarstw rolnych potwierdzają, że **umiejętności – a zwłaszcza specjalistyczne szkolenia cyfrowe – mają decydujące znaczenie dla wdrażania innowacji**. [Badanie przeprowadzone w 2025 r. przez Wspólne Centrum Badawcze \(JRC\)](#) wykazało, że rolnicy, którzy przeszli ukierunkowane szkolenia cyfrowe, wdrożyli o 60–71% więcej technologii cyfrowych dostosowanych do konkretnych upraw, co podkreśla kluczową rolę edukacji i szkoleń w umożliwianiu wprowadzania innowacji i przejścia na zrównoważony rozwój.

Poza rolnictwem młodzi ludzie na obszarach wiejskich borykają się z szerszymi barierami strukturalnymi w dostępie do edukacji, uczenia się przez całe życie i umiejętności cyfrowych w porównaniu z rówieśnikami z miast, co ma długoterminowe konsekwencje dla zdolności do innowacji i odporności demograficznej na obszarach wiejskich.

Grupa tematyczna (GT) sieci WPR UE ds. [zatrudnienia młodzieży wiejskiej: „Głos młodzieży wiejskiej”](#) podziela te ustalenia, podkreślając utrzymujące się bariery, z jakimi boryka się młodzież wiejska w dostępie do wysokiej jakości edukacji, szkoleń i zatrudnienia, a także potrzebę rozwoju umiejętności, dostosowanego wsparcia i lepszego dostępu do usług w celu wspierania zrównoważonych miejsc pracy na obszarach wiejskich oraz odnowy pokoleniowej.

Równolegle grupa tematyczna ds. [rozwijania umiejętności na rzecz prosperującego i zrównoważonego sektora rolnego](#) podkreśliła, że ukierunkowane podnoszenie kwalifikacji oraz przekwalifikowanie – szczególnie w zakresie kompetencji cyfrowych, przedsiębiorczych i związanych ze zrównoważonym rozwojem – mają zasadnicze znaczenie dla wspierania integracji młodych rolników z procesami innowacyjnymi oraz wzmocnienia odporności obszarów wiejskich.

⁸ [Cyfryzacja sektora rolnego UE](#), Komisja Europejska, 2026

Strategia UE na rzecz odnowy pokoleniowej oraz inicjatywy przewodnie w zakresie umiejętności i innowacji

W strategii podkreślono potencjał programów takich jak [Erasmus dla młodych przedsiębiorców](#), które pomagają młodym i nowym rolnikom zdobywać umiejętności biznesowe, pewność siebie i nawiązywać kontakty zawodowe. Program ten już teraz oferuje możliwość współpracy z doświadczonymi przedsiębiorcami w ponad 40 krajach, a Komisja Europejska zamierza zwiększyć jego zasięg i dostępność na obszarach wiejskich.

Platforma „Kobiety w rolnictwie” (uruchomiona 8 marca 2026 r.) ma na celu przyciągnięcie większej liczby kobiet do rolnictwa poprzez promowanie równych szans, wsparcia mentorskiego i wymiany doświadczeń, uznając kluczową rolę kobiet w przyszłości rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Działania te uzupełnia pakiet najlepszych praktyk „Rolnicy przyszłości”, który zostanie rozpowszechniony wśród szkół rolniczych w UE, zawierający praktyczne przykłady nowoczesnych i innowacyjnych podejść do rolnictwa.

Strategia UE jest zgodna z działaniami zaproponowanymi w ramach [WPR na lata 2028–2034](#), w szczególności w celu wzmocnienia **systemów wiedzy i innowacji w rolnictwie (AKIS) oraz usług doradczych** wspierających współpracę międzypokoleniową. Ma ona również na celu włączenie dostosowanych do potrzeb szkoleń dla młodych rolników, w tym wsparcia mentorskiego przed i po założeniu gospodarstwa, dotyczących takich tematów jak dostęp do gruntów; planowanie biznesowe; aspekty techniczne, prawne i związane ze zrównoważonym rozwojem, z naciskiem na innowacyjne rozwiązania wspierające odnowę pokoleniową.

[Program „Horyzont Europa”](#) może wspierać odnowę pokoleniową poprzez finansowanie badań i innowacji dostosowanych do potrzeb młodych pokoleń oraz angażowanie młodych rolników w procesy innowacyjne i doradcze.

Działania dobrowolne na poziomie państw członkowskich obejmują:

- Działania promujące innowacje w zakresie umiejętności w sektorze rolno-spożywczym poprzez nadanie priorytetowego znaczenia rolnictwu i odnowie pokoleniowej w [strategiach inteligentnej specjalizacji](#)
- Angażowanie podmiotów sektora rolno-spożywczego w [pakt na rzecz umiejętności](#)
- Wykorzystanie takich instrumentów, jak [platforma Talent](#), [centra doskonałości zawodowej Erasmus+](#) oraz elastyczne, cyfrowe formaty szkoleń dostosowane do potrzeb rolnictwa w niepełnym wymiarze godzin i dywersyfikacji
- Równoległe zwiększone wsparcie dla organizacji młodych rolników oraz ukierunkowane wykorzystanie inicjatywy [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\)](#) skierowanej do młodzieży z obszarów wiejskich należącej do grupy NEET (młodzież nieucząca się, niepracująca i nieuczestnicząca w szkoleniach) może poprawić dostęp do umiejętności, mobilności i uczenia się w miejscu pracy w rolnictwie, przyczyniając się do wzrostu zatrudnienia na obszarach wiejskich, skutecznego funkcjonowania systemów informacji rolniczej (AKIS) oraz odnowy pokoleniowej.

Jako **dobrowolne działanie dla zainteresowanych stron** proponuje się wzajemne uczenie się w celu wzmocnienia umiejętności biznesowych i przywódczych młodych oraz nowych rolników.

5. Uczynienie życia na wsi realną opcją

Wielu młodych ludzi niechętnie pozostaje na obszarach wiejskich lub wraca na nie, ponieważ możliwości uzyskania dochodów, dostęp do usług i jakość życia pozostają w tyle za standardami miejskimi.

Dane Eurostatu⁹ potwierdzają trwający proces wyludnienia i starzenia się obszarów wiejskich w UE: w latach 2015–2020 regiony o charakterze głównie wiejskim odnotowały średni spadek liczby ludności o 0,1 % rocznie, przy czym spadki te były bardziej wyraźne w grupach osób młodszych i w wieku produkcyjnym, podczas gdy liczba ludności w wieku 65 lat i starszej rosła szybciej niż na obszarach miejskich.

Tendencje te wynikają w dużej mierze z migracji młodych ludzi w poszukiwaniu edukacji i zatrudnienia.

Niektóre czynniki strukturalne wzmacniają te trendy demograficzne. Ograniczony dostęp do transportu, opieki zdrowotnej, opieki nad dziećmi, możliwości edukacyjnych, mieszkań i łączności cyfrowej, w połączeniu z wymagającym charakterem pracy w gospodarstwie rolnym, zmniejsza atrakcyjność życia na wsi.

Publikacja sieci UE ds. WPR dotycząca [oceny strategii odnowy pokoleniowej w państwach członkowskich](#) potwierdza istnienie tych barier i wskazuje skuteczne podejścia do zwiększania atrakcyjności obszarów wiejskich. Obejmują one zintegrowane centra usług wiejskich, inicjatywy na rzecz inteligentnych wsi (smart village) i inicjatywy cyfrowe, programy mieszkaniowe i mobilnościowe na obszarach wiejskich oraz projekty społecznościowe wzmacniające włączenie społeczne i życie kulturalne.

W ocenie podkreślono również, że luki w usługach opiekuńczych i możliwościach sukcesji w sposób nieproporcjonalny dotyczą młode kobiety, co sprawia, że **działania uwzględniające kwestie płci** są niezbędne dla inkluzywnej odnowy pokoleniowej.

Ogólnie rzecz biorąc, **dane wskazują, że odnowa pokoleniowa w rolnictwie jest ściśle powiązana ze zdolnością obszarów wiejskich do zatrzymywania młodzieży wiejskiej w szerszym ujęciu, w tym osób niezajmujących się rolnictwem**. Potrzebne są skoordynowane działania mające na celu zagwarantowanie atrakcyjnych warunków życia, wysokiej jakości usług oraz różnorodnych możliwości społeczno-gospodarczych wszystkim (młodym) mieszkańcom wsi.

Jest to zgodne z ustaleniami grup tematycznych ds. [zatrudnienia młodzieży wiejskiej: „Głos młodzieży wiejskiej”](#) oraz ds. [doceniania szerszego wkładu rolników w społeczeństwo](#), z których obie podkreślają, że odnowa pokoleniowa w rolnictwie oraz żywotność społeczności wiejskich zależą od szerszej zdolności obszarów wiejskich do zatrzymywania młodych ludzi – zarówno rolników, jak i osób niezajmujących się rolnictwem – poprzez usługi, możliwości zatrudnienia oraz tętniące życiem życie społeczne i kulturalne.

⁹ [Regiony o charakterze głównie wiejskim doświadczają wyludnienia](#), Eurostat, 2023

Strategia UE na rzecz odnowy pokoleniowej i uczynienia życia na wsi

atrakcyjną opcją Do inicjatyw przewodnich należą:

- Wprowadzenie usług zastępczych w gospodarstwach rolnych w ramach [wniosku dotyczącego WPR na lata 2028–2034](#) w celu wsparcia rolników podczas krótkotrwałych nieobecności z powodów zdrowotnych, rodzinnych lub związanych ze szkoleniami;
- ustanowienie programu Ambasadorów Młodoży Wiejskiej, aby umożliwić młodym ludziom promowanie rolnictwa i życia na wsi oraz wnoszenie wkładu w dyskusje polityczne w całej Europie.

Ponadto **w ramach obecnej i przyszłej WPR** przewiduje się wsparcie dla:

- Promowania zintegrowanego podejścia do obszarów wiejskich w krajowych i regionalnych planach partnerstwa
- dywersyfikacji działalności gospodarczej
- rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach programu [LEADER/CLLD](#), z silnym naciskiem na udział młodoży i kobiet.

W ramach innych polityk UE skoordynowane działania wspierałyby atrakcyjność obszarów wiejskich w wielu obszarach polityki – w tym w zakresie edukacji i szkoleń, łączności, wspólnot energetycznych, biogospodarki i zaangażowania młodoży – poprzez zaktualizowany [unijny plan działania na rzecz obszarów wiejskich](#). Rolnictwo społeczne byłoby promowane poprzez zachęcanie do wolontariatu w gospodarstwach opiekuńczych i społecznych za pośrednictwem [Europejskiego Korpusu Solidarności](#) oraz wspieranie państw członkowskich w rozwijaniu dostępnych usług społecznych i opiekuńczych na obszarach wiejskich.

Dobrowolne środki na szczeblu państw członkowskich mogłyby mieć na celu wzmocnienie lokalnych i regionalnych systemów żywnościowych poprzez wspieranie krótkich łańcuchów dostaw, sprzedaży bezpośredniej, innowacji w zakresie żywności oraz silniejszych powiązań między miastem a wsią, tworząc nowe możliwości dla młodoży i nowych rolników.

6. Młodoży jako współtwórcy polityki

Organizacje młodożowe odgrywają kluczową rolę na obszarach wiejskich, wspierając społeczność, tożsamość kulturową i poczucie przynależności wśród młodoży, wzmacniając spójność społeczną, dobrostan oraz ich chęć pozostania na obszarach wiejskich lub powrotu na nie¹⁰. Pełnią one również rolę ważnych orędowników udziału młodoży w procesie decyzyjnym, pomagając zaradzić niedostatecznej reprezentacji młodoży w zarządzaniu na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym poprzez zapewnianie szkoleń, dialogu i platform reprezentacyjnych, które umożliwiają młodoży wnoszenie wkładu w kształtowanie polityki dotyczącej rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa, edukacji i zatrudnienia¹¹.

Organizacje młodoży rolników na poziomie państw członkowskich przyczyniają się do reprezentowania interesów młodoży rolników oraz wzmacniania ich udziału w kształtowaniu polityki rolnej i wiejskiej. Uczestnicząc w procesach konsultacyjnych, zorganizowanym dialogu i mechanizmach zarządzania WPR, organizacje te mogą pełnić rolę pośredników między młodoży rolnikami a władzami publicznymi oraz pomagać w zapewnieniu, by polityka lepiej odzwierciedlała ich potrzeby. Poprzez sieci rówieśnicze

¹⁰ Raport „[Przyszłość młodoży na obszarach wiejskich: obowiązki władz lokalnych i regionalnych](#)”, Rada Europy, 2022

¹¹ „[Udział młodoży wiejskiej w kształtowaniu polityki](#)”, Pakt na rzecz Obszarów Wiejskich, 2024

i zaangażowanie obywatelskie mogą one również wspierać włączenie społeczne, rozwój umiejętności oraz politykę rolną i wiejską bardziej dostosowaną do potrzeb młodzieży.

Na szczęblu UE organizacje reprezentujące młodych rolników i młodzież wiejską – takie jak [Europejska Rada Młodych Rolników \(CEJA\)](#) i [Rural Youth Europe \(RYE\)](#) – odgrywają powszechnie uznaną rolę w przekazywaniu głosów młodych ludzi do procesu kształtowania polityki UE.

Organizacje te wnoszą oparte na faktach uwagi do inicjatyw UE dotyczących odnowy pokoleniowej, uczestniczą w zorganizowanych dialogach z Komisją Europejską oraz opowiadają się za polityką mającą na celu pokonywanie kluczowych barier, z jakimi borykają się młodzi rolnicy, w tym w zakresie dostępu do gruntów, finansowania, umiejętności oraz godziwych warunków życia na obszarach wiejskich.

Komisja Europejska ustanowiła **ustrukturyzowane mechanizmy angażowania młodzieży**, w szczególności poprzez [dialogi z młodzieżą na temat polityki](#), aby uwzględniać perspektywę młodych ludzi na każdym etapie opracowywania i wdrażania polityki. [Pierwszy](#) dialog (11 grudnia 2024 r.) umożliwił młodym uczestnikom rozmowę z komisarzem ds. rolnictwa i żywności, Christophem Hansenem, na temat przyszłości sektora i powiązanych polityk, przyczyniając się do przygotowania [wizji rolnictwa](#). W oparciu o tę wymianę poglądów [drugi dialog](#) (7 maja 2025 r.) skupił się na potrzebach, aspiracjach i barierach, z jakimi borykają się młodzi ludzie rozpoczynający lub kontynuujący działalność rolniczą, co bezpośrednio wpłynęło na prace Komisji nad strategią odnowy pokoleniowej w rolnictwie.

Strategia UE na rzecz odnowy pokoleniowej i zaangażowania młodzieży w kształtowanie polityki

Strategia uznaje młodzież wiejską i młodych rolników za kluczowych partnerów w procesie opracowywania, wdrażania i monitorowania polityk, które ich dotyczą, stawiając ich aktywny udział w centrum wysiłków na rzecz trwałej odnowy pokoleniowej w europejskim rolnictwie.

Komisarz ds. rolnictwa i żywności Christophe Hansen będzie kontynuował dialogi z młodzieżą na temat polityki w regularnych odstępach czasu przez cały okres swojej kadencji, umożliwiając stałą wymianę poglądów, dzielenie się doświadczeniami i merytoryczną debatę, a jednocześnie zapewniając, że różnorodne głosy młodych ludzi z całej UE będą w równym stopniu brane pod uwagę.

Na szczęblu krajowym zachęca się państwa członkowskie do:

- angażowanie przedstawicieli młodych rolników w prace komitetów monitorujących WPR, tworząc instytucjonalną przestrzeń dla głosów młodych ludzi w procesie decyzyjnym oraz wzmacniając odpowiedzialność za realizację zobowiązań dotyczących odnowy pokoleniowej; kierowanie finansowania i programów na wspieranie organizacji młodych rolników, zapewniając, że ich głosy są słyszane.

Zastrzeżenie

Ten dokument został opracowany w ramach prac prowadzonych przez punkt kontaktowy ds. wdrażania WPR w ramach sieci WPR UE w celu wsparcia działań seminarium „[Zapewnienie prawa do pozostania młodym rolnikom i młodzieży wiejskiej](#)”. Informacje i poglądy przedstawione w niniejszym dokumencie niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Komisji Europejskiej.

Funded by
the European Union

